

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

За умов фінансової нестабільності в державі кількість соціально вразливих верств населення зростає, що суттєво підвищує роль соціального захисту.

Вивчення теоретичних та практичних питань в сфері соціального захисту населення стало об'єктом дослідження багатьох відомих науковців, зокрема, Л. Клівіденко, Н. Савченко, С. Юрія, Н. Борецької, В. Баранової, Л. Баранник, В. Федосова, Е. Лібанової, Л. Васечко, Л. Момотюк, І. Чугунова, В. Тропічної, Н. Флорескул та інших.

В законодавстві досі відсутнє визначення поняття «соціальний захист», що часто призводить до двоякого його тлумачення.

Серед вчених також немає єдиної точки зору щодо визначення даного поняття. Деякі з них ототожнюють поняття «соціальний захист» з поняттям «соціальне забезпечення», інші навпаки. Ми погоджуємося з тією групою авторів, що вважають ці поняття різними.

Аналіз складових елементів системи соціального захисту наведеної на рисунку 1 дає підстави стверджувати про те, що поняття «соціальний захист» ширше ніж поняття «соціальне забезпечення». Ми пропонуємо при подачі звітності з виконання державного чи місцевих бюджетів зазначати їх окремо.

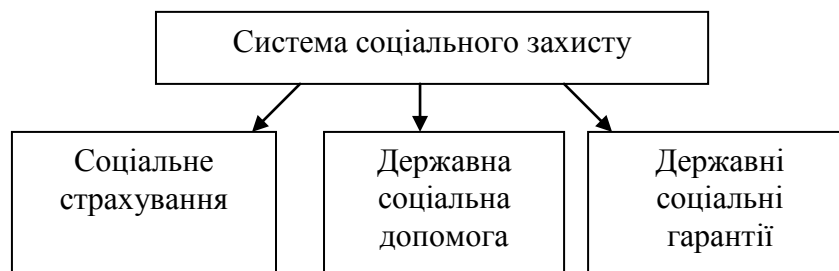

Рис.1. Елементи системи соціального захисту населення[1, с. 87]

За допомогою системи соціального захисту здійснюється захист населення від соціальних ризиків.

Соціальне страхування як елемент системи соціального захисту населення в нашій державі, згідно Закону України «Основи законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»[2], представлено у вигляді:

- пенсійного страхування;
- медичного страхування;
- страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності;
- страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням;
- страхування на випадок безробіття.

Важливою проблемою в функціонуванні соціального страхування на сьогоднішній день є відсутність законодавчого впровадження обов'язково медичного страхування. До законодавчої влади вже була направлена значна кількість законопроектів з цього питання, проте поки що жоден з них не був прийнятий. Ми вважаємо, що запровадження обов'язкового медичного страхування зможе якісно підвищити рівень соціального захисту населення України.

Не менш проблемними залишаються питання функціонування пенсійного страхування, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням, страхування на випадок безробіття. Дані види соціального страхування, які є елементами системи соціального захисту перейшли нам у спадщину ще з часів радянського союзу. На сьогоднішній день вони забезпечуються функціонуванням Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Виплати з цих фондів в умовах фінансової кризи набувають дедалі більшого значення у доходах населення[3, с. 222]. Проте, на сучасному етапі дані фонди не можуть в повному об'ємі фінансово забезпечити своє існування.

Погоджуємося з думкою Л. Баранник [4, с. 136], що запровадження Єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування знизило зацікавленість фондів соціального страхування у покращенні ситуації щодо збору страхових внесків[4]. Дійсно прийняття ЄСВ призвело до того, що в фонди соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, Фонду соціального страхування на випадок безробіття відповідно до законодавства надходять доходи у відсотковому відношенні від суми ЄСВ, тому фонди соціального страхування не в змозі сприяти збільшенню своїх надходжень, проте в умовах нестабільності в економіці навантаження на них зростає.

З метою зменшення навантаження на фонди соціального страхування пропонуємо впроваджувати нові форми соціального захисту населення, що властиві країнам з ринковою економікою з чітким їх законодавчим регламентуванням.

Наступним елементом системи соціального захисту є держава соціальна допомога. Державна соціальна допомога в Україні включає в себе різні види соціальної допомоги (допомога при народженні дитини, допомога при усиновленні дитини, допомога інвалідам, соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям, соціальна допомога самотнім матерям), а також пільги та субсидії.

Проблемним питанням в функціонуванні даного елемента соціального захисту є значна кількість соціальних пільг, які надаються населенню. Насамперед варто звернути увагу, що вони регламентуються значною кількістю законодавчих актів. Крім того, в Україні відсутній контроль за використанням пільг, що призводить до навантаження як на державний так і на місцеві бюджети України. В більшості розвинених країн вже відмовилися від пільг, ми теж пропонуємо піти цим шляхом.

Отже, нині діюча система соціального захисту має багато проблемних питань, що потребують обов'язкового вирішення.

1. Деріга В.В. *Соціальна і гуманітарна політика : навчальний посібник* / В.В. Деріга.- Миколаїв, 2012. -152 с.

2. Закон України «*Основи законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування*» від 14.01.1998 № 16/98-ВР [Електр. ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/16/98-вр>.

3. Васечко Л. І. *Характеристика показників результативності мобілізації та використання коштів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування* / Л. І. Васечко // *Формування ринкових відносин в Україні*. – 2013. - № 3 (142). – С. 220-228.

4. Баранник Л. Б. *Фінансове забезпечення системи соціального захисту населення в умовах економічних перетворень [Текст] : дис. ... доктора економічних наук: 08.00.08* / Баранник Лілія Борисівна – К., 2014. – 456 с.